

Společnost a Ústav TGM

Ladislav Hejdánek

in: Lidové noviny, 1987, n. druhé nulté číslo, p. 5

This is a comment on the following document:

[Projev na lánském hřbitově](#)

in: Lidové noviny, 1987, č. druhé nulté číslo, str. 5 (listopad)

jedná se o komentář k tomuto dokumentu:

[Projev na lánském hřbitově](#)

◆ rozhovor, česky, vznik: listopad 1987

◆ interview, Czech, origin: listopad 1987

Společnost a Ústav TGM [1987]

Ve své řeči v Lánech 13. září tohoto roku jsi vyslovil výzvu, aby byla ustavena Společnost T. G. Masaryka a aby byl obnoven Ústav TGM. Bylo v té věci již něco podniknuto?

Ladislav Hejdánek: To, co jsem – nejen za sebe – řekl v Lánech, je třeba chápat jako volání po obnovení práce obou těchto institucí. Příležitost půlstoletého výročí od Masarykovy smrti si žádala tento požadavek formulovat, aby mohl být alespoň registrován. Okamžitá formální žádost, podaná úřadům, by v současné situaci musela zůstat pouhým gestem, i kdyby byla míněna z naší strany zcela vážně.

Znamená to, že v nejbližší době nebude podniknuto nic?

LH: Jak to mohu vědět? Pole možných iniciativ je přece široké. Pokud jde o mne, pokouším se vidět věci v širším kontextu. Kdybychom chtěli pořídit soupis jen kulturních desiderat, byla by z toho kniha. Které body by v ní měly nárok na prioritu? Stojíme v těžké společenské krizi, na kterou strana a vláda podává „lék“ v podobě národní diskuse o státním podniku, o družstvech apod. Máme se snad přizpůsobit klimatu a najít si „lék“ jiný, snad lepší, ale podobně partikulární? To by v dané chvíli znamenalo jen pomáhat odvádět pozornost od hlavních problémů. Obnovení Společnosti TGM je dnes zatím velmi nepravděpodobné, ale i kdyby bylo úředně umožněno, nemohla by společnost sama o sobě plnit svou funkci, protože by se okamžitě změnila v bojiště zájmů, která jsou jejím poslání cizí.

Co tedy považuješ za hlavní a přednostní úkoly dneška?

LH: Na prvním místě po mém soudu stojí pokus o vytvoření a upevnění veřejné, ale nezávislé, tj. volné tribuny, kde by takové hlavní úkoly dneška mohly být formulovány a kde by se o nich mohlo diskutovat. K tomu se však současné politické vedení nezdá zatím být nakloněno. Objektivní podmínky jsou u nás v tom směru daleko příznivější než třeba v Sovětském svazu, zatímco subjektivní připravenost Gorbačovova vedení je nesrovnatelně větší než u nás. Přesto, anebo právě proto se o to musíme znovu a znovu pokoušet.

A jak se o to chceš pokoušet osobně ty?

LH: Ve světě a hlavně v Evropě se šíří přesvědčení, že musíme být při vší vědě a technice ohleduplnější k přírodě, bez ní bychom nemohli existovat. Pokoušíme se chránit vymírající druhy rostlin a zvířat, ale zatím se – alespoň u nás – stále barbarsky chováme vůči statkům kulturním. Gorbačov mluvil o „domě kultury“ a na to bychom mohli i u nás navázat. Staří Řekové nazývali svět, kde platila jejich kultura, OIKÚMÉNÉ. Za jednu z nejzákladnějších potřeb považují probuzení a neustálé posilování této evropské ekumeničnosti v nejširších vrstvách našich občanů. Je třeba přiznat všem tradicím právo na to, aby byly pěstovány bez vzájemné nevraživosti a bez pokusů o úřední reglementaci. Naši českou pobočku „domu evropské kultury“ obsadila jedna skupina, která se chová arogantně a majetnický vůči starým institucím, jako jsou vysoké a ostatní školy, vědecké společnosti a akademie, stánky umění atd. atd. Proti tomu je třeba znovu a znovu připomínat, že z domu evropské kultury nemá nikdo právo druhé vykazovat. Před dvaceti lety jsme připravovali ustavení takového hnutí pro pěstování ekumenických vztahů a ekumenické spolupráce v oblasti kulturní, myšlenkové a duchovní orientace. Zdá se mi, že se k tomuto projektu musíme vrátit znovu. A vracet se k novým pokusům o realizaci, dokud se to konečně nepodaří.

Připomeňme si, že Jan Patočka navrhoval obnovení Masarykova ústavu už v roce 1968. V jeho návrhu, který je písemně dochován, je mimo jiné také uvedeno, kde se lze dnes shledat se zbytky knihovny bývalého Masarykova ústavu, která čítala kolem 230 až 240 tisíc svazků. Patočka též upozorňuje, že o likvidaci ústavu – to bylo v roce 1954 – nebyl vydán žádný úřední akt, takže

vlastně právně nepřestal existovat. V každém případě potenciální obnovovatelé Ústavu TGM budou mít v Patočkově návrhu velice důležitý podklad pro formulaci svého stanoviska. – Takže, děkujeme za rozhovor.

Rozmlouval Radim Palouš